

UMUM TA'LIM MAKTABLARIDA ADABIYOT DARSLARIDA CHINGIZ AYTMATOVNING "OQ KEMA" ASARINI O'TISHDA FSMU METODIDAN FOYDALANISH

Do'smatova Sevinch

*Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali
Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti Filologiya va tillarni o'qitish:*

o'zbek tili yo'nalishi 3-bosqich talabalari

e-mail: dusmatovasevinch@gmail.com

Yaxshiboyeva Farangiz

e-mail: firdavsyaxshiboyev633@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada umum ta'lim maktablarida Adabiyot darslarini tashkil qilishda FSMU metodlaridan foydalanish haqida ma'lumotlar berildi. Darslarda ushbu metodlardan foydalanishda ularning ijobiy va salbiy tomonlariga to'xtalib o'tildi. Adabiyot darsliklarida berilgan mavzular yuzasidan metodlar qo'llash tahlili ko'rib chiqildi.

Kalit so'zlar. FSMU metodi, fikr, sabab, misol, umumlashtirish, tahlil, mantiqiy fikrlash, darslik.

Dars o'tishning yangi-yangi usullarini topish Davlat ta'lim standartlari talablarini bajarishga zamin yaratadi. Inson shaxsini har tomonlama kamol toptirish, o'sib kelayotgan yosh avlodda umuminsoniy va milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini uyg'otishda, milliy tilga, o'z xalqining an'alariga iftixor hissini kamol toptirishda "Adabiyot" darslarining o'rni beqiyosdir. Shunday ekan, biz ham o'z darslarimizni tashkil etishda aynan shu maqsadlarni ko'zlagan holda ish olib boramiz. Buning uchun hamma vaqt o'qituvchi, o'z o'quvchilariga nisbatan ko'proq shug'ullanib, bilim va mahoratini tinmay oshirib borishi zarur. Shundagina u o'z nomiga munosib faoliyat kishisi bo'ladi. Mehnatning samarasi sifatida har bir darsi mazmunli, maroqli originalligi bilan farqli ekanligini, uning mashg'ulotlariga o'quvchilar tabora qiziqib borayotganliklarini, shogirdlarining dars jarayonida o'quv materiallarini, o'zaro ishtiyoq bilan o'rganishga kirishib faollik va uyushqoqlik ko'rsatayotganliklarini qalbdan his etadi. Bunday natijaga, shubhasiz dars jarayonida o'qitish usullaridan har tomonlama foydalanish orqali erishish mumkin.

FSMU texnologiyasi. Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda, bahs-munozaralar o'tkazishda yoki o'quv seminari yakunida o'quvchilarning o'quv mashg'ulotlari hamda o'tilgan mavzu va bo'limlardagi ba'zi mavzular, muammolarga nisbatan fikrlarini bilish maqsadida, o'quv rejasi asosida biror-bir bo'lim o'rganilgach qo'llanilishi mumkin. Chunki bu texnologiya o'quvchilarni o'z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlashga o'rgatadi. Adabiyot darslarida o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun FSMU metodidan foydalanish maqsadga muvofiq. Bunda badiiy asardan hikmatli fikr shohbayt yoki maqol tanlab FSMU metodi orqali tahlil qilamiz.

Bu texnologiyadan foydalanishda o'qituvchi har bir tinglovchiga FSMU

texnologiyasining 4 bosqichi yozilgan qog'oz varaqlarini tarqatadi va yakka tartibda ularni to'ldirishni iltimos qiladi. Bunda: F—fikringizni bayon eting

S—fikringiz bayoniga sabab ko'rsating;

M-ko'rsatgan sababingizni asoslovchi misol keltiring;

U—fikringizni umumlashtiring.

O'qituvchi tinglovchilar bilan bahs mavzusini belgilab oladi. Yakka tartibdagi ish tugagach, tinglovchilar kichik guruhlariga ajratiladi va o'qituvchi kichik guruhlariga "FSMU" texnologiyasining 4 bosqichi yozilgan katta formatdagi qog'ozlarni tarqatadi. Kichik guruhlariga har birlari yozgan qog'ozlardagi fikr va dalillarni katta formatda umumlashtirgan holda 4 bosqich bo'yicha yozishlari taklif etiladi. O'qituvchi kichik guruhlarining yozgan fikrlarini jamoa o'rtasida himoya qilishlarini so'raydi. Mashg'ulot o'qituvchi tomonidan muammo bo'yicha bildirilgan fikrlarni umumlashtirish bilan yakunlanadi. Umum ta'lim maktablarida adabiyot darslarida Chingiz Aytmatovning "Oq kema" asarini o'tishda FSMU metodidan foydalanishni ko'rib chiqamiz.

Namuna: 1. Vazifa: "Oq kema" –o'lmas asar" mavzusi bo'yicha fikrlaringizni bayon qiling.

F -"Oq kema" qissasi Ch.Aytmatovning eng mashhur va o'lmas asarlaridan biridir.

S -"Oq kema" asarida yaxshilik va yomonlik, mehr va shafqatsizlik, muhabbat va nafrat kabi asriy muammolar o'z ifodasini topganligi bois u umrboqiydir.

M -Mo'min chol tabiatidagi soddalik, ezgulik, mehr-oqibat, mehnatsevarlik, kamtarlik O'rozqul timsolidagi shafqatsizlik, takabburlik kabi illatlarga qarshi qo'yilsa, bolakay qalbidagi soflik, mehribonlik xislatlari atrofda insonlarning, jumladan, ota-onasining unga befarqligiga qarama-qarshi qo'yiladi. Masalan, Bolakay shoshib turgan bo'lsa ham o'zining sevimli toshlarini erkalab, unga e'tibor bilan qaraydi.

U -qaysiki asar milliy qadriyatlarni, ezgulikni ulug'lar ekan, bu asarning umri boqiydir.

Xulosa qilib aytganda, asarni tahlil qilishda FSMU metodidan foydalanish o'quvchilarni mantiqiy fikrlash, asar bo'yicha xulosasini mustaqil bayon etishga yordam beradi. Shu bilan birga ushbu metodda o'qituvchi emas ko'proq o'quvchi faol bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.G'ulomova A., Ne'matov X. Ona tili ta'limimazmuni.-T., 2011 yil
- 2.Ziyotova T. Ona tili-ijodiy tafakkurni oshirishning asosiy omili.-Toshkent, 2014 yil
3. Yo'ldoshev J,G'., Usmonova S.A. Pedagogik texnologiya asoslari.-Toshkent, 2013 y